

KRONIEK

VAN DEIJSSEL ZEVENTIG JAAR

Als dit nummer van Elseviers Geïllustreerd Maandschrift verschijnt zal het feest gevierd, de hulde gebracht zijn: op 22 September wordt K. J. L. Alberdingk Thijm, zich noemende L. van Deijssel, zeventig jaar. Blijkens de zeer uitgebreide huldigingscommissie, die zelfs een internationaal karakter draagt, wenscht men op dien dag een gansche, min of meer litterair-gevoelige wereld van haar dankbaarheid en bewondering te doen getuigen.

Prachtig! Ik vermoed evenwel, dat er méér oude vrienden en kameraden, tijdgenooten van den jubilaris, zullen zijn, die, evenals ik (slechts vier jaar zijn jongere) met eenige, o zonder twijfel blijde, verwondering, zelfs reeds van de lange lijst der commissieleden hebben kennis genomen en zich hebben afgevraagd: is werkelijk ónze Van Deijssel ten slotte toch nog zoo iets als populair geworden, en zijn er inderdaad zóó talrijke van zijn groote verdiensten en eminente beteekenis innig overtuigden? Het is misschien toch geen heel mooi gevoel, dat uit deze verbazing blijkt, er schuilt misschien wel éenige jaloerschheid onder — neen, kom, laten wij ons alleen maar verheugen en aannemen, dat, wat eens het geluk en de trots van weinigen was, na ongeveer een halve eeuw tot innerlijk bezit eener zoo ontzaglijke menschengroep is geworden.

Maar dit is zeker — ik heb het ook uit sommige reeds verschenen artikelen van tijdgenooten kunnen constateeren — ónze gedachten gaan bij dit feest terug naar lang vervlogen jaren, toen Van Deijssel nog alléén van ons was — van ons die met hem jong waren — ónze groote voorganger en baanbreker, en dit intieme besef zal men ons wel gunnen: dat niemand anders dan wij van '80 en van '90 diep kan zijn doorgedrongen in den geest die dezen held van het woord heeft bezield, toen hij zijn eersten stormloop ondernam en de driekleur van vrijheid, menschelijkheid en schoonheidsdrang op zijn eerste barricade plantte. Wij die met al onze eigen hartstochtelijkheid onzen hartstochtelijken aanvoerder hebben moeten verdedigen tegen zijn bespotters en belagers, wij die voor hém en voor Willem Kloos geleden en voor hen gevochten hebben, wij alleen wéten, beter ook dan welke latere historieschrijvers ook, wat hun namen beduiden, niet voor óns alleen, maar voor de schoonheid en voor die eigenlijke eeuwigheid die ook de beste historieschrijvers maar zoo zelden weten te beseffen, de eeuwigheid van de idee.

De kwestie is: dat hier niets te bewijzen valt, dat men het alleen kan hebben beléefd en doorvoeld, hét, dat is het waarachtig nieuwe en frissche, het door-en-door echte en sterk levende, dat met de groote tachtigers is opgebloeid in Holland. Herhaaldelijk is al opgemerkt, dat ook de „jongeren” die thans op hen smalen, oneindig veel aan hen te danken hebben, al hebben

droomerijen en overpeinzingen.

Maar — en dit is de kern van het boek — ze geeft zich niet gewonnen. Voor haar is het: „to be or not to be”. Zij wil strijden voor het geluk en zij doet dit op de haar eigen instinctieve wijze. Maar aangezien zij een rein meisjeshart bezit, is haar strijd niet geraffineerd, maar roerend en daardoor ten slotte vruchtdragend. Het is haar geloof in de mogelijkheid van geluk, het is haar strijd, op kinderlijke wijze gevoerd, die haar tot de overwinning voeren. Hans Wietzel ten slotte is beter dan hij leek en de zuivere liefde van Pieta voert hem tot inzicht. Toch zijn we aan het einde van het boek nog niet overtuigd. Pieta is er nog niet met haar Hans! Pieta is er nog niet met haar hart! Hans Wietzel lijkt ons wel een erge egoïst en vrouwenjager en Pieta nog niet wijs genoeg.

Het is stellig de bedoeling der schrijfster geweest om met dit boek iets positiefs in de wereld te zetten, iets van geloof, hoop en liefde. Toch is, volgens onze meening, deze roman nog te veel overstroomt van een soort gevoel, dat de wereld niet verder brengt. De zinnen en de beelden dragen dikwijls van dien chaos het kenteken. Zij zijn vaak te overladen, zij willen meer zeggen dan noodig is, zooals Pieta's gevoel ook dikwijls meer vraagt dan de wereld geven kan. Natuurlijk kan men als auteur zulk een natuur zeer goed teekenen, maar dan met inzicht. Het verstand moet ordenend ingrijpen, de geest moet overzien en tot wetmatigheid brengen, daar waar het gevoel dreigt zich in het matelooze te verliezen. Deze zeer begaafde schrijfster heeft zich zelf nog niet voor het beslissende probleem gesteld.

JO DE WIT

FELIX TIMMERMANS, *Pijp en Toebak*. Amsterdam, P. N. van Kampen & Zoon, z. j.

Men kan niet zeggen, dat deze novellenbundel nieuwe perspectieven opent op Timmermans' talent. Hier en daar treft ons een zekere matheid en onverschilligheid in de wijze waarop de schrijver zijn verhalen tot een „goede” oplossing brengt. Hoe anders te verklaren het negatieve in een vertelling als „Rond een plaats van portier” b.v. — er zijn er meerdere, die dezen geest ademen! — bij een auteur, die zich van den aanvang af zoozeer als een positief en vitaal schrijver heeft laten gelden? Of schemert hier een waarachtige en dieper liggende levensontgoocheling door en moeten wij in deze negatief-eindigende verhalen de verbeelding zien van een negatievisme, dat in de eigen ziel van Timmermans zijn woeking begonnen is. Een uitzondering op deze negatief-geladen novellen vormen feitelijk slechts „De Uil” en „Het zegevierend Haasje” en wij vragen ons af, of daar misschien — in het dierenepos — nieuwe mogelijkheden liggen voor een positieve ontwikkeling van Timmermans' talent.

Scepticisme en teleurstelling spreken uit zijn verhalen over menschen; bedrogen hoop, bedrogen vertrouwen. In zijn dieren-fabels leeft daaren-